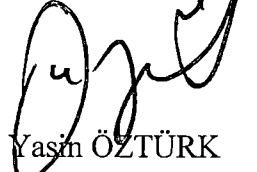

Yasin ÖZTÜRK
Denizli Milletvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Prof. Dr. Vedat IŞIKHAN tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı maddesi gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Yasin ÖZTÜRK
Denizli Milletvekili

Engelli bireylerin çalışma hayatına katılması ve üretime emek vermesi, Sosyal Devletin yerine getirmesi gereken temel sorumluluklardan biridir.

Ancak engelli bir çalışanın yıllarca çalışarak prim ödemesi, emeklilik koşullarını önceden bilmesi ve sağlık durumuna göre hayatını planlaması; bu koşulların bir gecede değiştirilmesinin sonuçlarını ortadan kaldırmaz.

Özellikle emekliliğine günler veya aylar kaldığını, SGK'dan bilgi aldığını ya da mevcut mevzuata güvenerek işinden ayrıldığını belirten kişilerin başvurularının yeni düzenlemeye göre reddedilmesi, ciddi bir Hukuki Güvenlik ve Sosyal Adalet sorunu doğurmaktadır.

15 Ocak 2025'te yayımlanan 7538 sayılı Kanun'la, 2008 yılı Ekim ayından önce sigortalı olan çalışanlar bakımından engellilik nedeniyle vergi indirimine dayalı yaşlılık aylığı uygulaması sona erdirilmiş; yeni başvuruların çalışma gücü kaybı tespiti ve 5510 sayılı Kanun'un ilgili hükümleri çerçevesinde değerlendirilmesi öngörülmüştür.

Bu geçiş sırasında, eski koşullara göre emekliliğe çok yaklaşmış kişilerin beklentilerini ve başvuru süreçlerini koruyacak kapsamlı bir geçiş hükmü öngörülmemiştir. TBMM'deki görüşmelerde de değişikliğin hak kaybına yol açabileceği dile getirilmiş; kazanılmış hakların korunacağı ve hak kaybı olmayacağı yönündeki açıklamaların güvence altına alınması gerektiği belirtilmiştir.

Konu ile ilgili bir **Dernek** tarafından iletilen katılımcı beyanlarında, emeklilik başvurusu kanunun yürürlük tarihinden hemen önce veya sonra gerçekleştiği için farklı koşullara tabi tutulduğunu belirtenler; uzun süre engelli kadrosunda çalıştığı hâlde emeklilik değerlendirmesinde çalışma gücü kaybı yönünden farklı sonuca ulaşıldığını söyleyenler; işini kaybettiğini, çalışmadığını veya düzenli gelirden yoksun kaldığını bildirenler bulunmaktadır.

Beyanlarda, kontrol muayenesi sonrasında emekli aylığının kesildiğini ifade eden kişiler de yer almaktadır. Sunulan vaka örneklerinde ise uzuv kaybı, kanser, epilepsi, KOAH ve ağır ortopedik hastalıklar gibi çalışma hayatını doğrudan etkileyebilecek sağlık sorunları görülmektedir. Bu iddiaların her biri, kişisel sağlık bilgileri korunarak, SGK kayıtları ve kararları üzerinden incelenmelidir.

Sorunun özü, engelli bireylerin emekliliğe erişimini sağlayan ölçütlerin değişmesinden ibaret değildir. Aynı sağlık sorunlarıyla yıllarca çalışan, vergi indiriminden yararlanan ve emeklilik hakkını mevcut kurallara göre planlayan kişilerin; yeni sistemde farklı bir değerlendirmeye karşılaşması, emekliliğe çok yaklaşmış kişileri de etkileyen bir geçiş adaleti sorunudur. Bir sağlık raporundaki engellilik oranı ile çalışma gücü kaybı değerlendirmesinin farklı amaç ve yöntemlerle yapılması, yalnızca kâğıt üzerindeki bir ölçüt değişikliği değildir; kişinin aylık bağlanıp bağlanmayacağını, gelirini ve çalışma hayatını doğrudan belirlemektedir.

Bu nedenle yeni uygulamanın kaç kişiyi etkilediği, hangi gerekçelerle başvuruların reddedildiği, önceki aylıkların hangi koşullarda kesildiği ve emekliliğine kısa süre kalmış kişiler için geçiş düzenlemesi yapılıp yapılmayacağı kamuoyuna açık ve denetlenebilir biçimde açıklanmalıdır. Engelli Vatandaşların sağlık durumları nedeniyle çalışmakta güçlük çektiği hâlde emeklilik güvencesinden mahrum kalması, Sosyal Devlet ilkesine uygun değildir.

Bu çerçevede:

- 1) 7538 sayılı Kanun'un 15 Ocak 2025'te yürürlüğe girmesinden bugüne kadar, engellilik nedeniyle yaşlılık aylığı talebinde bulunan kaç sigortalının başvurusu sonuçlandırılmıştır? Başvuruların kaçını kabul edilmiş, kaçını reddedilmiş, kaçını inceleme veya itiraz aşamasındadır? Bu veriler sigortalılık statüsüne, ilk sigortalılık tarihine ve çalışma gücü kaybı oranına göre nedir?
- 2) Yeni düzenleme kapsamında çalışma gücü kaybı tespiti istenen sigortalılardan kaçının daha önce vergi indirimi kapsamında engellilik belgesi veya sağlık kurulu raporu bulunmaktaydı? Bu kişilerden kaçının eski belgesindeki engellilik derecesi ile SGK değerlendirmesindeki çalışma gücü kaybı sonucu farklı çıkmıştır?
- 3) Vergi indirimi belgesi ve önceki sağlık kurulu raporları bulunan kişilerin yeni başvurularında bu belgeler hangi ölçüde dikkate alınmaktadır? Eski raporlar ve kararlar, yeni değerlendirme sürecinde hangi gerekçelerle yeterli görülmemekte veya yeniden incelemeye alınmaktadır?
- 4) Başvurusu reddedilenlerin kaçına "çalışma gücü kaybı koşulunu karşılamadığı", kaçına prim günü veya sigortalılık süresi koşulunu karşılamadığı, kaçına başka gerekçeler bildirilmektedir? Ret gerekçeleri Bakanlığınızca düzenli olarak sınıflandırılıp yayımlanmakta mıdır?
- 5) 13 Ocak 2025'te SGK'dan emekli olabileceğine ilişkin yazı aldığını, ancak başvuru veya işten ayrılış işlemleri 15 Ocak sonrasına kaldığı için eski koşullardan yararlanamadığını bildiren kişiler bulunmaktadır. Bu tür yazı ve bildirimler SGK tarafından hangi hukuki sonuç doğuracak şekilde değerlendirilmektedir? Bu kişilerin geçiş düzenlemesiyle korunması için bir çalışma yapılmakta mıdır?
- 6) Eski mevzuata göre emekliliğine günler veya aylar kaldığını, emeklilik beklentisiyle işinden ayrıldığını ya da ekonomik kararlar aldığını bildiren sigortalılar için özel bir geçiş hükmü getirilmesi düşünülmekte midir? Düşünülmüyorsa, bu kişilerin hukuki güven ve öngörülebilirlik beklentisinin hangi düzenlemeyle karşılandığı açıklanacak mıdır?

- 7) 7538 sayılı Kanun öncesinde engellilik nedeniyle yaşlılık aylığı bağlanmış kişilerden, kanunun yürürlüğünden sonra kontrol muayenesi veya yeniden değerlendirme sonucunda aylığı kesilen kaç kişi vardır? Kesintiler hangi yasal ve tıbbi gerekçelere dayanmaktadır? Kontrol muayenesi sonrasında itiraz edenlerin sayısı ve itiraz sonuçları nedir?
- 8) Aylığı kesilen kişilere kararın gerekçesi, itiraz yolu ve başvuru süreleri açık ve erişilebilir biçimde bildirilmekte midir? Sağlık raporları arasındaki değerlendirme farklarında bağımsız ve hızlı bir itiraz mekanizması işletilmekte midir?
- 9) Kanseri, epilepsi, KOAH, kalp hastalıkları, uzuv kaybı, görme veya işitme kaybı ve ağır ortopedik rahatsızlıklar gibi çalışmayı fiilen güçleştiren durumlarda, değerlendirme yalnızca oran üzerinden mi yapılmaktadır; kişinin yaptığı iş, çalışma koşulları, hastalığın seyri ve günlük yaşam üzerindeki etkisi de dikkate alınmakta mıdır?
- 10) 7538 sayılı Kanun sonrası başvurusu reddedilen veya aylığı kesilen kişilerin sağlık güvencesi, gelir durumu ve yeniden istihdam olanakları hakkında Bakanlığınızın bir etki analizi var mıdır? Bu kişilerin düzenli gelir ve sağlık hizmetine erişimini güvence altına almak için hangi önlemler alınmıştır?
- 11) Kanun değişikliğinin uygulamadaki sonuçlarına ilişkin etki analizi yapılmış mıdır? Yapılmışsa analizde başvuru reddi, çalışma gücü kaybı tespiti, aylık kesintisi, işsizlik ve gelir kaybı bakımından hangi bulgulara ulaşılmıştır? Analiz kamuoyuyla paylaşılacak mıdır?
- 12) Engellilik nedeniyle emeklilik değerlendirmesinde, aynı veya benzer sağlık sorunlarına sahip sigortalılar arasında farklı sonuçların doğmasını önlemek için SGK sağlık kurullarına ortak ve şeffaf değerlendirme ölçütleri getirilmiş midir? Bu ölçütler engelli örgütleri ve ilgili meslek kuruluşlarıyla paylaşılmış mıdır?